

УДК 378.091.12:069

ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МУЗЕІВ

Оксана Сурмач

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул.Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна,
e-mail: surmach_o @ ukr.net

*Розкрито значення культурно-освітньої діяльності музеїв України. Ви-
світлено питання формування національної свідомості, забезпечення
духовної культури студентської молоді з допомогою експозиційних
матеріалів. Визначено роль музеїв у здійсненні основних напрямків
виховання студентів.*

*Ключові слова: музеї України, вищі навчальні заклади, студентська
молодь, напрямки і форми культурно-освітньої діяльності музеїв.*

Розбудова Української держави, відродження української нації потребують формування та впровадження сучасної освіти і виховання студентської молоді, які мають стати складовою частиною національного виховання громадянина України. Особливої ваги у реалізації цього завдання набуває система організації навчально-виховного процесу в закладах освіти, яка, на думку П. Щербаня, "...є тією силою, яка робить громадян спроможними компетентно й відповідально брати участь у житті суспільства" [26, с. 12]. Весь комплекс роботи з цілісного формування особистості студентської молоді зосереджений в єдиному плані виховної роботи ВНЗ, який складається на навчальний рік і відображає значну частину тематичних заходів, що проводять у виші [22]. Значну роль у системі навчально-виховного процесу із студентською молоддю відводять музейним закладам України. Музей є тим середовищем, яке допомагає залучити студентів до національних цінностей, духовного досвіду поколінь тоді, коли процес реформування освіти прямо пропорційно залежить від рівня розвитку культури, про що йдеться в Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті [14]. Справжність, достовірність, безпосередність контактів із предметами національної культурної спадщини, примат візуального способу подання інформації над вербальним – ось головні риси, що відрізняють музей від інших виховних інститутів, які формують і розвивають творчу особистість у креативному освітньому соціумі.

Сучасний стан суспільства залежить не лише від показників економічного розвитку, але від тих капіталовкладень, яке це суспільство вносить у підготовку майбутнього покоління. Перспективи розвитку кожної держави прямо пропорційно залежні від освіченості її громадян. Так, Л. Гайда аналізує роль музеїв у здійсненні головних напрямків виховання студентів; Т. Дугаєва розглядає питання формування національної свідомості, забезпечення духовної культури-

ри студентської молоді з допомогою експозиційних матеріалів; Р. Маньковська досліджує краєзнавчі музеї в регіональній історії України; І. Медведєва вивчає соціально-функціональний аспект діяльності музеїв вищих навчальних закладів у процесі виховання студентів.

Мета статті – проаналізувати музей як підсистему культури, яка має як загальні характерні для неї властивості, так і особливі.

Завдання музею полягає не в тому, щоб дати фундаментальні знання студентській молоді, а у формуванні (вдосконаленні, закріпленні) її ставлення до світу, його минулого. Специфіка освіти в музеї полягає у безпосередньому контакті з культурою, яку відображають конкретні музейні експонати [27]. Ідеї філософії культури, філософії сучасної освіти, а саме: культурний розвиток особистості, діалог культур, збереження і відтворення багатства культурно-історичних, морально-духовних цінностей, підготовка майбутнього спеціаліста ВНЗ до оволодіння методами пізнання і практики їхньої реалізації, відображають сьогодні основний зміст культурно-освітньої діяльності музеїв.

Термін “культурно-освітня діяльність” розповсюдився в українській музейній справі на початку 1990-х років. Його активне використання зумовлено появою нових підходів у роботі з музейними відвідувачами, до цього переважали такі терміни: “культурно-просвітницька робота”, “масова політико-просвітницька робота” та “науково-просвітницька робота” [8]. Культурно-освітня діяльність, як один із провідних напрямків музейної роботи, в якому реалізується виховна функція музею, здійснюється у безпосередньому контакті з музейною аудиторією. Міцне наукове підґрунтя культурно-освітньої діяльності музеїв становлять культурно-розвитковий і виховний характер навчання. Невипадково, про що свідчить статистика, у музеях Голландії, Данії, Англії, Німеччини, Польщі найбільш потенційні групи відвідувачів – це учні та студенти (понад 70 %), які приходять до музею разом зі своїми педагогами [4]. Культурно-освітній потенціал музею полягає в унікальній можливості одночасного впливу на інтелектуальну й емоційну сфери особистості. Інформація, яку студенти отримали в музеї, активізує їхню емоційну сферу, розвиває інтелект і є умовою для особистісного росту. Теоретичні знання, набуті в музеї, орієнтовані на формування і розвиток практичного досвіду у процесі пізнання світу. Отже, організація ефективної культурно-освітньої діяльності в музеї сприяє соціальному вихованню студентської молоді, формуванню у неї системи соціально-ціннісних орієнтацій, підвищенню загального рівня культури, розвитку творчої особистості тощо.

Значення культурно-освітньої функції музеїв були окреслені ще в працях стародавніх філософів. Досить згадати “Закони Платона”, в яких ідеться про стародавньоєгипетське мистецтво як засіб освіти і культурного виховання молоді. Показово й те, що відомий Александрійський музей був як науковим, так і вищим освітнім закладом [19]. Аналіз наукових публікацій провідних спеціалістів у галузі музеєзнавства дає підстави скласти достатньо повну уяву про сучасне культурно-освітнє призначення музею [28; 29]. Процеси державотворення, які розпочалися в Україні після проголошення незалежності, спричинили зміни в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства. Утвердження демократичних цінностей як пріоритетних призвело і до перегляду ролі та функцій музеїв у їхній культурницько-освітній діяльності. До проголошення незалежності української

державності їхня робота ґрунтувалася не на національній основі, а відповідно до чинної політизованої моделі музею, який розглядав їхню діяльність як засіб наочної ілюстрації політичної доктрини. Тому з особливою гостротою постала проблема відповідальності музеїв за те, які ідеї вони нестимуть у середовище студентської молоді [21].

У Законі України про музеї та музейну справу зазначено, що “музеї призначені для вивчення, збереження та використання пам’яток природи, матеріальної і духовної культури, прилучення громадян до надбань національної і світової історико-культурної спадщини” [6, с. 191]. Сьогодні музей у системі сучасної культури – це не просто місце збереження матеріальних та духовних пам’яток історії, а унікальний багатофункціональний комплекс, що характеризується освітньо-виховною спрямованістю та має за мету творчий розвиток особистості. Функції освіти і виховання в музеї ґрунтуються на інформаційних та експресивних властивостях музейного предмета. Вони зумовлені пізнавальними, культурними запитами відвідувачів і здійснюються у різних формах експозиційної та освітньо-виховної діяльності музею. *Освітня функція* музею, який виник із потреби людини наділяти ціннісним змістом певні предмети й явища, спрямована на формування ціннісного ставлення до культурно-історичної спадщини. Така функція здійснюється специфічно – у діалозі музею з відвідувачем, який має право вибору й інтерпретації побаченого й почутого. Тому в новій освітній концепції велику роль приділяють апеляції до внутрішнього світу людини, її чуттєво-емоційної сфери та творчої уяви. Освітня діяльність стала одним із визначних факторів виникнення, розвитку й удосконалення соціокультурної орієнтації музею, що підтверджується вивченням, узагальненням й систематизацією українського й зарубіжного досвіду [12, с. 13]. *Виховна функція* спрямована на соціальне виховання студентської молоді: гармонізацію зі соціумом, формування толерантного ставлення до представників різних соціальних, етнічних, конфесійних, політичних, професійних, вікових, культурних груп та об’єднань; формування у неї системи соціальних норм поведінки і культурних цінностей (національно-патріотичних, громадянських, морально-етичних, корпоративних тощо), художньо-естетичних смаків [10].

В умовах утвердження державності діяльність музеїв набула якісно нового змісту. Сьогодні їхня культурно-освітня функція реалізуються в освітніх програмах, культурно-мистецьких акціях, тісній співпраці з навчальними закладами. Враховуючи всезростаючі потреби студентської молоді у пізнанні правдивої історії нашої Батьківщини, суті й причин ще зовсім недавнього замовчування або викривлення багатьох фактів, подій, життя та діяльності історичних осіб, наукові працівники музеїв ретельно дослідили теми, які раніше не висвітлювали. Це дало змогу підготувати нові лекції, екскурсії, цикли занять, бесід, вечорів, музейних уроків, пересувних музейних виставок, які значно розширили систему заходів для студентської молоді [17]. Тематична спрямованість експозицій та форми культурно-освітньої роботи музеїв почали відігравати щоразу більшу роль, як дієвий засіб виховання студентів. Вони спрямовані на:

- формування у студентській молоді національної свідомості й патріотизму;
- набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу;

- переорієнтацію на розвиток здібностей студентів їхнього професійного становлення, істотне підвищення загальної культури особи, формування громадянської позиції;
- становлення гармонійно розвиненої особи, що поєднує в собі духовне багатство, моральну чистоту, художньо-естетичну, правову, екологічну культуру.

Отже, сутність культурно-освітньої діяльності музеїв – формувати студентську молодь через музейні засоби системи національно-патріотичних, історико-культурних, духовних, громадянських, загальнолюдських цінностей, розвивати духовну культуру особистості, збагачувати їхній інтелектуальний потенціал.

Необхідно зазначити, що культурно-освітня діяльність у музеї будується на передачі культурних норм і цінностей соціального досвіду, акумульованого у пам'ятках матеріальної і духовної культури. Ті чи ті форми культурно-освітньої діяльності музею залежать від профілю музею, який відображає його специфіку, сутність й унікальність. В Україні функціонує 445 музеїв різних профілів і форм власності та 3887 музеїв при навчальних закладах [3, с. 528]. Їхні експонати зберігають безцінну історико-культурну спадщину українського народу, яка має колосальний потенціал для виховної діяльності. Жоден підручник, посібник чи навіть електронний носій не дасть студентам того багатого матеріалу, про який зможуть розповісти музейні експонати. Музейні пам'ятки історії та культури допомагають більш яскраво розкрити перед студентами історичну спадщину, зрозуміти процес розвитку суспільства і його культури від найдавніших часів до сьогодення.

Культурно-освітня діяльність музею будується на передачі культурних норм і цінностей соціального досвіду, акумульованого у пам'ятках матеріальної і духовної культури. Для всіх музеїв, незалежно від їхнього профілю, головним напрямком культурно-освітньої діяльності є формування основ національно зорієнтованої особистості [20]. Цю роботу проводять згідно з Концепцією національного виховання студентської молоді, в якій визначено, що одним із головних завдань вищої школи є національна спрямованість освіти, основою якої має бути національна психологія, культура та історія, а також загальнолюдські духовні надбання [7]. Тому вся діяльність музеїв спрямована на дбайливе ставлення студентів до рідної мови, культури, традицій; відповідальність за природу рідної країни; потребу зробити свій внесок у долю батьківщини; прагнення праці на благо рідної країни, її народу. Такі напрямки національного виховання реалізують у музеях через організацію тематичних виставок та проведення заходів, присвячених Дням українського козацтва, Соборності й Незалежності України, пам'яті героїв Крут, трагедії Голодомору в Україні 1932–33 рр. (під час тижня вшанування пам'яті жертв Голодомору, заходу-реквієму “Свічка пам'яті”) та ін.

Необхідно зазначити, що значна частина музеїв України належить до найбільш розповсюдженого їхнього типу – науково-освітніх музеїв. Культурно-освітня діяльність цих музеїв безпосередньо реалізується відповідно до сформованої ними концепції музейної комунікації. Вони займаються і дослідницькою роботою, яка орієнтована насамперед на масового відвідувача. Фонди музеїв широко використовують в освітньо-виховній роботі серед студентів. У їхній

діяльності значну увагу приділяють створенню експозицій, виставок і різних культурно-виховних заходів. Помітну роль серед цих музеїв відіграють установи загально-історичного профілю, які формують у студентів історичне знання. Воно, на думку Х. Ортеґи-і-Ґасета, є одним із найважливіших гуманітарних знань. Учений наголошував, що історичне знання є необхідним для запобігання наївних помилок минулого. “Нам потрібний буде весь досвід історії, – писав він, – щоб не канути в минуле, а вибратися з нього”. Історичній освіченості людині вчений надавав великого значення, а історичну неосвіченість називав “відкатом до варварства” [16, с. 309, с. 333]. Вивчення і показ минулого на рівнях історичного суб’єкта, міського соціуму, історії країни, всесвітньої історії в історичних музеях є важливою умовою для розуміння студентами багатофакторності історичного процесу і розвитку культури.

Особливо важливим у цьому контексті є знання рідного краю, його славного минулого, трагічних та героїчних сторінок, надбань культури та високого мистецтва. Саме краєзнавчі музеї дають змогу глибше вивчити історію певного краю (області, району, міста, села). Специфіка цих музеїв у тому, що вони поєднують риси музеїв історичного і природничонаукового профілів, іноді мають художні, етнографічні, літературні та меморіальні відділи, тому їх зараховують до групи музеїв комплексного профілю [11, с. 9]. У нових умовах краєзнавчі музеї для студентської молоді виступають як своєрідні літописці історії свого краю. Експозиції цих музеїв за допомогою “мови речей” (музейних предметів) створюють своєрідні моделі певних процесів і періодів історії та культури, є “своєрідними народними кафедрами пропаганди і популяризації рідного краю”.

Без любові до Батьківщини, готовності примножувати її багатства, оберігати честь і славу, а за необхідності – віддати життя за її свободу і незалежність, людина не може бути громадянином. На жаль, як свідчать дані соціологічних досліджень, проведених Українським центром економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова, рівень патріотизму українських громадян є недостатньо високим. На запитання “Чи вважаєте Ви себе патріотом України?” 44,2 % респондентів відповіли “так”, 35,6 % “скоріше так”, 9,7 % “скоріше ні”, 4,3 % “ні”, 6,2 % “важко відповісти” [25]. Відсутність належного патріотичного виховання студентів може спричинити серйозну духовно-моральну деформацію суспільства. Отже, сформувати у студентів почуття патріотизму як найважливішої духовно-моральної й громадянської цінності – нагальне завдання виховної роботи ВНЗ України [13]. Студентську молодь виховують патріотично у музеях, враховуючи специфіку навчальних дисциплін вишів. Організуючи цю виховну роботу, музеї враховують також те, що в Україні історично склався широкий спектр регіонально-політичних та регіонально-культурних відмінностей, існує неоднозначне ставлення населення до багатьох подій минулого та сучасності. Але патріотизм і громадянськість повинні об’єднувати українців, зберегти те, що протягом століть було нашою метою, – незалежну державу. У формуванні патріотизму студентської молоді Львівщини важливу роль відіграють екскурсії до меморіальних музеїв О. Степанів, О. Бесараб, Є. Коновальця, С. Бандери, Р. Шухевича. Виховання студентів ВНЗ на кращих прикладах життя борців за становлення української державності є одним із найбільш важливих шляхів формування патріотизму студентської молоді.

Кожний народ, який прагне усвідомити своє місце у загальноісторичному процесі, повинен досконало знати свою культуру, свої звичаї, свій традиційний і сучасний спосіб життя. Тому особливу роль у культурно-освітній роботі серед студентської молоді відіграють етнографічні музеї, які характеризують національну своєрідність, розвиток культури і побуту українського народу, взаємозв'язок національних культур. Упродовж останніх років спостерігаємо тенденцію до зростання ролі етнографічних музеїв у системі сучасних засобів поширення етнокультурної інформації та популяризації культурної спадщини [1]. Музейні етнографічні колекції набувають статусу історико-культурних документів і залишаються одним із найголовніших джерел ретроспективних етнологічних студій для студентської молоді.

Значну увагу художньо-естетичному вихованню студентів приділяють музеї образотворчого мистецтва (художні музеї, Національний музей у Львові, Львівська галерея мистецтв, картинні галереї обласних краєзнавчих музеїв). Експозиції цих музеїв побудовані так, щоб висвітлювати еволюцію розвитку того чи того виду мистецтва в історичній та осередковій (за мистецькими школами) послідовності [5]. Культурно-освітня діяльність музеїв образотворчого мистецтва спрямована на розвиток естетичних потреб і почуттів, художніх здібностей і творчої діяльності; формування у майбутніх спеціалістів естетичних поглядів, смаків, які ґрунтуються на українських народних традиціях та кращих надбаннях світової культури; вироблення умінь примножувати культурно-мистецьке надбання народу, відчувати і відтворювати прекрасне у повсякденному житті. З цієї метою в музеях традиційно проводять тематичні екскурсії, а також творчі зустрічі з відомими представниками образотворчого мистецтва.

Кожне явище, яким б яскравим і неповторним воно не було, по-справжньому пізнається тільки в загальному контексті літературного і культурного розвитку на тлі епохи. Тому велике значення для студентської молоді має культурно-освітня діяльність літературних та меморіальних музеїв видатних культурних діячів, письменників і поетів. Зокрема, в літературних музеях Івано-Франківська, Тернополя і Львова зберігаються цілісні комплекси музейних предметів, які розповідають про життєвий шлях і діяльність видатних галичан: М. Шашкевича, В. Стефаника, Л. Мартовича, І. Франка, М. Павлика, Ю. Федьковича, І. Филипчика, У. Самчука та ін. [30]. Необхідно зазначити, що діалог між літературним музеєм і відвідувачем заснований на зіткненні різних концепцій розвитку культури. Отже, музей слугує точкою перетину культурних потоків і забезпечує, з одного боку, стабільність (збереження традиційних норм і цінностей), а, з іншого, – динаміку розвитку сучасної культури, пов'язану з впливом глобальної соціальної культури. Меморіальні музеї володіють низкою специфічних особливостей, які безпосередньо впливають на зміст їхньої культурно-освітньої діяльності. Музеєфікація літературної спадщини у цих музеях подана як специфічний культурний і освітній процес, який повинен відобразити наступність у творчості того чи того письменника або поета, його слідування певним напрямкам і стилям. Це відкриває студентам можливість зрозуміти особливості розвитку літературного процесу в просторово-часових змінах, умовно відчутти себе частиною цього культурного процесу.

Підвищенню інтересів студентської молоді до історії освіти і педагогічної думки значною мірою сприяють музеї освіти [23]. Маючи цінні пам'ятки освіти, вони відіграють важливу роль у висвітленні особливостей формування і розповсюдження знань про історію освіти, досвіду розвитку освіти різних часів, виховують шанобливе ставлення студентів до надбань культури в рідному краю і всього українського народу. Ці музеї стимулюють дослідницьку діяльність студентів у напрямі їхньої педагогічної професійної підготовки, прилучають студентів до охорони та популяризації скарбів української культури, зрештою, сприяють їхньому національному вихованню і зростанню музейної культури.

Єдина установа культури в Україні, в якій за допомогою зібраних унікальних матеріалів розкрито історію становлення та розвитку світових і національних релігій, життя та діяльність церковних організацій, – це Львівський музей історії релігії [9]. У межах цього напрямку для студентської молоді розкрито духовні джерела українського народу (історія релігії, різноманіття вірувань в Україні, роль релігійних конфесій у державотворчих процесах нашого народу). Це сприяє розумінню студентами взаємовідносин людини та суспільства, людини і держави, людини та церкви; ролі та місця відбудованих, відроджених соборів і монастирів, новозбудованих церков, каплиць у відродженні вікових моральних цінностей українців.

Важливим напрямком освітньо-виховної роботи серед студентської молоді є екологічне виховання, яке спрямоване на утвердження у свідомості студентів знань про природу як єдину основу життя на Землі, переконань про необхідність гуманного ставлення до неї, особисту відповідальність за майбутнє, формування вміння здійснювати діяльність, дбайливо оберігаючи довкілля. Значну допомогу в проведенні екологічного виховання студентів надають природничі музеї, природничі експозиції краєзнавчих музеїв, які сприяють формуванню основ глобального мислення та екологічної культури; оволодінню знаннями та практичними вміннями раціонального природокористування; вихованню у молодого покоління почуття відповідальності за природу як національне багатство; вихованню готовності до активної екологічної та природоохоронної діяльності.

Важливим соціальним інститутом, головне призначення якого – навчати і виховувати студентську молодь, є музеї ВНЗ України [15]. Ці музеї сприяють тому, щоб різні форми музейного типу (музеї та виставки) по-своєму змогли б оживити навчальний і виховний процес, залучити студентів до історії улюблених спеціальностей, пізнання спадкоємності професійної майстерності від своїх попередників – відомих учених, випускників факультетів. Освітньо-виховна функція музеїв ВНЗ на сучасному етапі визначає їхню домінуючу роль, оскільки вони є дійсним інструментом у процесі соціального виховання студентської молоді. Форми й методи роботи музеїв ВНЗ зі студентською молоддю за всіма напрямками діяльності мають чітко визначений соціально-виховний ефект [13, с. 34]. Музеї ВНЗ, особливо останнім часом після перебудови експозицій, можуть проявити себе творчо і стати своєрідним експериментальним майданчиком у процесі отримання професійних знань і становлення гармонійно вихованого спеціаліста.

Отже, культурно-освітня діяльність музеїв сьогодні стає одним із пріоритетних напрямів музейної роботи серед студентської молоді. Музеї стають центрами неформальної освіти. Створюють нові організаційні структури – музейні культурні центри з врахуванням музеїв, зорієнтованих на взаємодію з органами освіти, соціального захисту, установами культури, науки, мистецтва [2]. Вони мають багато модифікацій, визначених специфікою територій, особливостями музеїв і музейної мережі, культурним потенціалом регіону, а головна їхня мета – допомогти студенту стати освіченою і культурною людиною. Для підвищення ефективності використання музеїв у культурно-освітній роботі зі студентською молоддю доцільно і далі розробляти, шукати та вдосконалювати виховну роботу за допомогою музейних засобів. Цьому має сприяти підготовка музеєзнавчої навчально-методичної літератури. Заслуговує на увагу розроблена І. Медведєвою програма “Музей для студентської молоді” [24, с. 130–131]. Подальші напрями дослідження потребують вивчення всього комплексу комунікативних практик, що динамічно інтегрують до освітньо-виховного процесу у ВНЗ; систематизації уявлень про роль музеїв у комунікаційному процесі та особливості його використання у сфері освіти і виховання; вивчення змін в умовах здійснення взаємодії музею у просторі вищої освіти.

Література

1. Булгакова Л. Етнографічні музеї Центральної та Східної Європи : проблеми та перспективи розвитку // Народна творчість та етнографія, 2003. № 4. С. 36–38.
2. Вол Б. Історичне краєзнавство в музеях західних областей України: стан і тенденції // Краєзнавець Прикарпаття, 2004. № 3. С. 60–61.
3. Гайда Л. Другий Всеукраїнський музейний фестиваль та актуальні аспекти музейної педагогіки // Роль музеїв у культурному просторі України й світу: стан, проблеми, перспективи розвитку музейної галузі. Зб. матер. загальноукраїнської наук. конф. з проблем музеєзнавства, присвяченої 160-річчю заснування Дніпропетровського історичного музею ім. Д.І.Яворницького. Д.: АРТ-ПРЕС, 2009. Вип. 11. С. 528–533.
4. Досвід музейної педагогіки за кордоном // Український музей, 2007. №2. С. 53–55.
5. Дугаєва Т. Музейні науково-освітні програми. З досвіду Чернівецького художнього музею. <http://tdugaeva.webs.com/Conferenses/mus_p>.
6. Закон України “Про музеї та музейну справу” // Відомості Верховної Ради, 1995. № 25. С. 191–192.
7. Концепція національного виховання студентської молоді: рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 25.06.2009 р. // Освіта і управління, 2009. Т. 12. № 2. С. 80–82.
8. Культурно-образовательная деятельность музеев. М.: Брандес, 1997.
9. Львівський музей історії релігії // Музеї України, 2005. № 2. С. 18–19.
10. Макеева И. Музей в системе социального воспитания // Молодой ученый, 2011. №1. С. 211–214.

11. Маньковська Р. Краєзнавчі музеї в дослідженні регіональної історії України // Історія України. Маловідомі імена, події, факти. К., Донецьк, 2001. Вип. XV11. С. 8–12.
12. Медведєва І. Історичний аспект формування освітньої діяльності музею // Гуманізація навчально-виховного процесу: зб. наук. пр. Слов'янськ: вид. центр СДПУ, 2005. Вип. XXIV. С. 3–19.
13. Медведєва І. Соціально-функціональний аспект діяльності музеїв вищих навчальних закладів у процесі виховання студентської молоді // Гуманізація навчально-виховного процесу.– Слов'янськ, 2010. Вип. LII. Ч. 2. С. 28–35.
14. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. К.: Шкільний світ, 2001.
15. Невичерпне джерело духовності: (нариси про діяльність музеїв історії вищих навчальних закладів м. Харкова). Х.: Вид-во НУА, 2003.
16. Ортега-и-Гассет Х. Естетика. Філософія культури. М.: "Искусство", 1991.
17. Пантелейчук І. Музейна політика України в контексті трансформаційних процесів // Культура і мистецтво у сучасному світі. Наук. зап. КНУКіМ, 2005. Вип.6. С. 103–108.
18. Про заходи щодо дальшого вдосконалення системи патріотичного виховання молоді: розпорядження Президента України від 29 червня 2001 року №173 // Урядовий кур'єр? 2001. 5 лип.
19. Рашидова С. Античні філософи про виховання громадянських чеснот та патріотизму // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Зб. наук. пр. Луганськ: вид-во Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2005. Вип. 1(7). С. 112–118.
20. Сележан Й. Основи національного виховання (історичний, філософсько-релігійнознавчий аспекти). Чернівці: Рута, 2004.
21. Снагощенко В. Основні етапи розвитку освітньо-виховних функцій музею // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: зб. наук. пр. К.: Вид. центр КНЛУ, 2006. Вип. 31. С. 281–284.
22. Соловей М. Виховна робота у вищому навчальному закладі. К.: Ленвіт, 2003.
23. Тригубенко В. Храм історії, храм освіти // Освіта? 2003. 9 лип.
24. Український музей при навчальному закладі: історія і сучасність. Кіровоград : вид. КОІППО ім. Василя Сухомлинського, 2008.
25. Чи вважаєте Ви себе патріотом України? // Центр Разумкова [веб-сайт] // <http://www.uscps.org/ukr/poll.php?poll_id=399>.
26. Щербань П. Національне спрямування навчально-виховного процесу закладів освіти // Рідна школа, 2000. № 3. С. 10–12.
27. Шляхтина Л. Образование в контексте социальных функций музея // Труды Российского научно-практического центра по проблемам музейной педагогики. СПб., 2000. Вып. VI. С. 45–51.
28. Шляхтина Л. Основы музейного дела: теория и практика. М., 2005.
29. Юренева Т. Музееведение: учеб. для высшей школы. М.: Академический Проект, 2003.
30. Ярмолюк О. Літературний музей у Львові // Наук. зап. Львів. іст. музею, 1994. Вип. II–III. С. 281–288.

**EDUCATION OF THE STUDENTS' YOUTH
IN THE CONTEXT OF CULTURAL
AND PEDAGOGICAL ACTIVITY OF MUSEUMS**

Oksana Surmach

Ivan Franko Natinal University of Lviv,
Universitytetska str., 1, Lviv, 79000, Ukraine,
e-mail: surmach_o @ ukr.net

A value of cultural and educational activity of museums in Ukraine is exposed. A problem of national consciousness formation, spiritual cultivation of students' youth by means of the museums' specimen is revealed. The role of the museums in realization of basic trends of the students' national education is determined.

Key words: museums of Ukraine, higher educational establishments, students' youth, trends and forms of cultural and educational activity of museums.

*Стаття надійшла до редколегії 14.09.2012
Прийнята до друку 1.10.2012*